

DE LINGVÆ
ARABICÆ
VTILITATE
ET PRÆSTANTIA

Oratio OXONII habita

Iul. 19. 1637.

A
THOMA GREAVES Coll. Corp.
Christi Socio.

Cum

Arabicam Lecturam à Reverendissimo
Patre ac Domino G V L I E L M O
Archiepiscopo Cantuariensi & Academia
CANCELLARIO *Oxonij institutam*
loco absentis Professoris auspicaretur.

OXONII

Excudebat L. BONARDUS LICHFIELD,
Impensis E. D. FORREST.

ANNO DOM. 1639.

2000

1848

1974 23 89 74

1914

Page 10

9. 2. 42594

© 2000 Blackwell Science Ltd

О И Д А Е Д И Ч И А

LECTORI S.

 T orationem hanc in publicum prodire sinerem multi crebrò flagitarunt, quò plures ad Arabicæ Linguae omnium celeberrimæ studium accenderentur. Alienam igitur, ut vides, utilitatem spectarunt, meam verò existimationem parum in consilio habuerunt. Quorsum enim attinebat ea nunc curiosis omnium oculis obijcere, quæ aurium fastidia jampridem fortassis irritaverant? Verùm tanti est aliorum votis obsequi, quibus majori operâ ut placeam indies annitor. Utinam nostra hæc qualiacunq; ad Literas hæce melius ornandas studiosorum industriam acueret, & provocare possent. Vale Lector etiam atq; etiam monende, quicquid hic dicitur, multum infra Linguae hujus, longissimè infra Patroni nostri laudes subidere.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LECTURE

ON THE HISTORY OF THE
UNION OF THE
NATIONS
IN THE
MIDDLE
AGES

BY
J. H. M. J. VAN DER
KAM

CHICAGO
UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CLARISSIMI

DOCTISSIMIQUE VIRI

A est loci hujus &
Academiae felicitas, ut
 disciplinis licet om-
 nibus splendide in-
 structa sit, plures ta-
 men longè *Patronos*
 quàm artes numeret,
 atq; ut suorum studi-
 is, ita aliorum beneficijs clarissimè luceat,
 fulgeátque. Undequaq; ingerit se nobis
 benigna admodum, & fæcunda gratulandi
 materia, sive retroacta tempora, seu præ-
 sentia contemplemur, ut nihil quidem nos

A

aut

aut majorum pudeat, aut nostri quicquam
 sæculi pœniteat. Abundè enim sensimus
 & nos faventis cœli indulgentiam, eo no-
 bis *Mecœnate* quasi divinitus oblato, cujus
 singularem erga Athenas hæc munificen-
 tiam, præter alia crebra satis, & densa ar-
 gumenta, locus hic, diesq; & vestra pœnè
 loquitur frequentia. Nec literato cuiquam
 ingrata adeo, vel obtusa mens est, quin tan-
 to beatissimas agnoscat, Academiam *Can-*
cellario, literas patrono, quo nullum ante-
 hac aut dignitate sublimiorem, aut affectu
 parem accepimus, nullum magis cœlo im-
 putandum. Quippe qui huc studia, & co-
 natus dirigit, in hoc vires suas & pruden-
 tiæ nervos contendit, ut literaria hæc resp.
 veterem famam novo splendore vincat,
 atq; ut cæteris jam pridem omnibus, ita
 nunc seiplâ quoq; gloriosior insurgat.
 Vestram fidem, Academici, appello, & ad
 amplissimam hanc testium coronam no-
 stra provocat oratio: neq; vana, aut incer-
 ta, sed cognita, sed explorata refero, & quo-
 rum recens jam nobis est, & erit sanè im-
 mortalis,

mortalis, memoria. Omnium oculis incurrunt magnifica illa, & gloriosa iteratae liberalitatis monumenta, quæ non præsentis tantum sæculo, sed ultimæ etiam posteritati gratitudinem extorquebunt. Sumptuosa *Librorum* supellex, inæstimabilis *Numismatum* thesaurus, cum opulentissimis & undiq; terrarum conquisitis *Arabum* & *Persarum* gazis, quibus nihil (unum si excipias donantis affectum) nihil pretiosius censendum. Nolo cætera ipsius erga nos merita recensere, magna quidem, quæq; alijs fortasse ad justas laudes, & præconia suffecissent, illius autem famæ appendices tantum sunt, & exigua gloriæ corollaria. Arabum verò studijs literisq; quid ni hoc ipsum gratulemur, quod serò ad nos & tardè adeò pervenerint? quibus hic velut fato patronus debebatur, qui religionis, literarum, & prudentiæ primas habet, qui in Ecclesiâ altissimam sedem, & in maximi Principis gratiâ locum quem nactus est meritissimò possidet. Multum ei *Latine* etiam literæ, multum *Græcæ* imputant, qui-

bus tamen insigni liberalitate priores alij prospexerunt, at in hujus gloriæ societatem nemo se obrulit, hoc ipsius munificentiae totum propriumq; est, quòd Arabum disciplinæ felicibus tandem auspicijs evocatae, in sedes hasce, & ignotum sibi orbem migrârunt.

Quod quidem beneficium nolite Auctoris tantum magnitudine & fastigio metiri, neq; literas hasce solâ Patroni sui dignitate, sed propriâ ipsarum amplitudine, & pretio æstimate. Quòd si quaecunq; res ipsa meretur, postulatq;, narrare contenderem, nimiam dicendorum copiam obruerer, & verendum ne mihi oratio, vobis fides defutura sit. *Illud unum, Auditores, haud inique postulo, si hoc vobis liquere possit, Linguam hanc plerisque omnibus palmam præripere, nulli omnium cedere, & ex studiis hisce, non minus quam ex Latinis & Graecis, ad literariam remp. eruditionis vestigal rediturum, ut placidis auribus animisque dicentem prosequamini, & literis hisce eodem, quo ceteris omnibus, affectu quisque faveatis.* Neq; e-

go ficta, & speciosa magis quàm vera, aut de magnis majora dicturus accessi, sed omnia jurati instar testis, & *historicâ* prorsus *fide* recensebo.

Si ut hominibus, ita linguis etiam genus & prosapia nobilitatem addat, nostra uni cedit *Hebrææ*, primæ huic (nec longo sane intervallo) proxima, & divinæ parentis germanissima filia. Nonnullæ quidem matris suæ dissimiles adeo sunt, ut adulterinæ quasi, & spuria videantur. At hæc multa eadem, omnia similia habet, eandem undequaq; figuram, eadem formæ lineamenta, neq; navo aliquo, aut rehui vestigio, sed toto corpore parentem suam refert. Hoc quidem felicius, quòd plures sui cultores, & veluti procos habuerit. Illud enim inter eruditos pridem convenit, *nullam unquam ab orbe condito linguam latè adeò diffusam*, aut plus terrarum occupasse. Non enim in *Arabia* modo, amplissimâ quidem regione, tanquam privato lare habitavit, sed *Asiam* pæne universam, maximam *Africa*, haud mediocrem *Europæ*

partem pervagata est. Summo quidem dolore, & Christiani orbis gemitu fatendum est, *Saracenicum* illud *Regnum* omnium latissime propagatum, vastum ejus imperij corpus alterâ manu *Orientem*, alterâ *Occidentem* contingebat, illinc *Syriam*, *Armenias*, *Perſiam*, *Indiamq;*, hinc præter *Hispaniam*, & *Siciliam*, *Ægyptum*, *Maurosq;* omnes ipsos adusq; *Æthiops* immani ambitu complectens, ut majus imperium nunquam Sol ipse mundi oculus perlustrârit, & *quartæ Monarchiæ* titulum meliori jure Arabibus, quàm Romanis, tribuendum magnus historiæ Arbiter audacter pronuntiet. Horum autem triumphos & victricia arma lingua pariter secuta est, & cum potenti populo æquale regnum obtinuit, & innumeras gentes regionibus, moribusq; disjunctissimas hæc una conjunxit, ut si rectè calculum ponamus, Græca lingua, cum hujus amplitudine collata, breve tantùm curriculum obierit, angusto spatio, atq; arcto velut gyro conclusa. Illud fidenter asseruerim Latinam simul, &

& Græcam, etiamſi junctis copijs cum noſtrâ de verborum numero decernerent, minores multò evaſuras, adeo ſermonis foecunditate una utramq; ſupergreſſa eſt. Nam primitiva, ſeu themata, longe numeroſiora habet, & à primis hiſce *radicibus* infinita vocum *ſylva* ſuccreſcit. Ut non ſine cauſâ omnium celeberrimus apud ipſos Lexicographus opus ſuum אבולאן hoc eſt, abyſſum, ſeu Oceanum, appellârit.

Nec vi tantum, ut opinor, atq; armis propagata, latè adeo dominata eſt, ſed mirabili venuſtate & gratiâ populos demulſit, & captivas gentes eximiâ ſuavitate iterum cepit. Non enim animi conceptus aptè tantum, rotundèq;, & rebus ipſis accommodatiſſimè exprimit, ſed & omnia aſcivit, quotquot excogitari poſſunt, dicendi lumina, & *elegantias*, cunctas orationis veneres, & lenocinia. Quòd ſi nonnullis aſpera nimis, & horrida fortè videatur, illud cogitemus, aurium ſenſum faſtidioſiſſimum planè, & nimis delicatum eſſe,

esse, vocesq; sub alio cœlo natas, ut ex-
 osas averfari, nisi quas usus conciliavit,
 & longa demum consuetudo emollivit.
 Hinc exteros pæne omnes risu plerumq;
 aut tacito aurium convitio excipimus,
 quod tamen fastidium potius, quàm judi-
 cium esse dixeris. Et Arabes vicissim ut
 paria nobiscum faciant, Francos, ut appel-
 lant, loquentes eodem prorsus naso, & ca-
 chinno suspendunt. Eorum autem lingua
 tanto supra cæteras honore Oriente toto,
 & Africâ semper habita est, ut ipsi, eodem,
 quo Græci olim, supercilio, reliquos om-
 nes אֱלֶעָם *Barbaros* appellent. Imò facun-
 diam in ipso nominis sui *Etymo* reperiunt:
 עֲדִיר פִּינָה inquit, eadem vox *Arabem*,
 & *Disertum* sonat, ut illud non tam gen-
 tis, quàm ipsius eloquentiæ nomen videat-
 ur. Quòd si nos homines *Insulani* pa-
 trium sermonem brevi spatio tantum ex-
 polivimus, ut eximium jam nitorem, co-
 piam, & majestatem acquisierit, quanta ex-
 istimari fas est, de lingua totius ferè orbis
 communi, quam tot sæculorum, tot regio-
 num

num sapientes & eruditissimi viri promovendam susceperunt, omnibusq; dicendi virtutibus feliciter exornarunt?

Verum si ad mentes nostras capiendas nulla sit nobilitatis, & antiquæ originis efficacia, nec voluptas amænitasq; potentes satis stimulos habeant, vincet profecto *Utilitas*, cujus apud omnes gravissimum imperium est. Per totam *Εγκυκλο-
παιδεια* & Doctrinæ orbem tantus est harum literarum usus, ut si priorum temporum barbarie eruditionis lumen (pœnè extinctum) penitus defecisset, illud viri prudentissimi censuerint ab Arabibus denuò accendi potuisse. Imò cum non multis retro sæculis literatura ferè omnis sopita, & languida jaceret, & nostro orbi nox, & caligo incubaret, apud illos Artes luce suâ, & meridie fruebantur: tanta erat literarum copia, & proventus, ut Celeberrimi ex Europa viri (quod scripta eorum testantur) ad Arabas velut vnum Doctrinæ emporium, & bonarum artium mercatum profecti sint. Illi nostris ad Philosophiæ,

& Matheſeos penetralia aditum recluſe-
runt. Illorum diu beneficio, *Ptolemæus*,
Galenus, cæteriꝑ; Græciæ principes ſpiri-
tum traxerunt, atq; à ſuis exul *Stagirita* a-
liam hîc patriam, & novam prorsus Hella-
da invenit. Multa quidem *Aristotelis*, *A-*
pollonijs, & *Pappi* conclamata dudum ope-
ra illorum linguâ ſuperesse, vicinæ gentis
bibliotheca fidem nobis faciat. Illud por-
ro oculatiſſimorum teſtium relatu conſtat
plurima *veterum ſcripta* inter illos vitali
jam nunc aurâ frui, quorum apud nos jam
pridem exequiæ ducebantur. Hoc enim
illos felix ſtudium, & ardor inceſſit, cele-
briorum apud Græcos alienigenaſq; ſcrip-
torum opera in ſuam linguam transferen-
di, ut ſic, velut per dulciſſimos canales, pe-
regrinas ad ſe artes derivarent.

Nec ſolis exterorum inventis utebantur
(alieno quaſi ſucco victitantes) ſed pro-
prijs quoq; radijs, neq; aliunde mutuatis,
fulgebant, ſtudijsq; omnibus feliciter adeo
operam navarunt, ut non minora quam
Græci, imò nec pauciora quidem elucu-
brarint.

brarint. Innumera eorum in unoquoque, scientiarum genere extant Monumenta. Omnia *Dialecticæ* acumina subtilissimâ ratione tractarunt, *Philosophiæ* secreta, & abdita naturæ arcana nulli profundius rimati sunt. Alterum nobis Lycæum aperuit magnus ille *Averroes*, in quem ipsius Aristotelis genium, animamque migrasse Pythagoræus quispiam dejeraret.

Ad *Medicinam* verò & humani corporis salutem nati planè videntur, neque ulli artem hanc meliore Phœbo, aut dextro magis numine aggressi sunt. Medicamenta quam plurima, & nobilissimas curandi vias primi invenerunt, quas veteres (totas noctes Apollinis & Æsculapij templis dormire soliti) ne in somnis quidem viderant. Cyneæ memoriâ opus foret ad singulos vobis recensendos, hujus, & cæterarum artium palmarios sanè scriptores. Quos inter classem ducit naturæ nostræ miraculum pœnè *Avicenna*, in Philosophiâ vix Stagiritâ minor, medendi arte nihil Galeno cedens, idem cum maximis Oratoribus fa-

cundiaë gloriâ conferendus. Hoc uno tantum cuncti infelices, quod optimi omnium Scriptores pessimos omnium nacti sint *Interpretes*, qui purissima & maxime defœcata scripta turpissimis sordibus, Gothicisq; barbarismis contaminarunt: ut mirum haud sit si lutulenti fluere, & putidiusculi nonnullis videantur, quos sordidi interpretes luto cœnoq; totos oppleverunt.

Ut Medicinæ sic *Matheseos* gloriam quasi suam propriamq; vendicant, & summi istarum rerum iudices ultrò hanc illis palmam, & libenter porrigunt. Nam, præter felicissimum *Algebrae* inventum, expeditam hanc, quâ nunc utimur, calculandi rationem, & *Arithmeticen* numeris suis absolutam ab his tandem accepimus. *Cæli astrorumq; motus* prodigiola pœne, & incredibili solertiâ indagarunt, neq; ulli mortaliū in hâc syderum luce majorem nobis lucem ostendant. Si nobile illud *Geographiæ* studium spectes, ingens apud Græcos Latinosq; scriptorum penuria est. Unus antiquorū Ptolomæus locorum intervalla
juxta

juxta longitudinem latitudinemq; dimensus est, quæ omnia Arabum permulti pari industriâ, majori fide tradiderunt, & nos per totius ferè orbis spatia, Asiam præsertim & Africam, certissimo itinere circumducunt. Omnium verò pulcherrimè terrarum orbem scriptis laudibusq; peragravit summus ille Rex Abu-lfeda. Neq; enim *Reges* eorum *Principesq;* regnandi tantùm artes, & solam armorum disciplinam norant, sed utriusq; Pallados, Bellonæ simul & Minervæ studia coluerunt. Atq; hoc primum inter ipsos ad fastigium tantum literas evexit, quod non privatos solum & angustæ sortis homines, sed Imperatores ipsos & *Chalifas* sui Cultores haberint, qui secum ad studia animos, fortunasq; regias attulerunt. Quos inter æternâ famâ celebrandus doctilissimus omnium princeps *Almamôn*, cujus stupenda virtus & eruditio, non Arabum modo, sed Græcorum quoq; historijs decantatur. Primus hic exterorum artes, & quicquid uspiam Doctrinæ erat, imperio suo intulit,

hujus & sequentium mox principum auspicijs celebres passim *Academiae* institutæ sunt, & Athenarum æmula gymnasia, quorum nunc pleraq; immanissimus *Turca*, magnus ille *terrarum Prædo* vastavit. Literas verò ipsas, & divina ingeniorum monumenta nullius adhuc tyranni furor extinxit. Nam frequentes nunc quoq; *Bibliothecas*, & voluminibus onustas habent, & librorum ad luxuriam usq; superest copia, unde *Mathesis* universa, & secretior philosophia illustretur.

De vitâ quoq; & officijs, & totâ *morum disciplinâ* plurima literis mandarunt germanæ & virilis sapientiæ plena, verborum elegantia cum rerum utilitate suavissimam ubiq; mixturam faciente. Ingentes porro *Historiarum* copias habent, obscuræ & sepultæ jam antiquitati lucem vitamq; allaturas. Et immensum quiddam illis debetur, si hoc tantum beneficio posteritatis gratiam inijsent. Volvite animo vastissimas illas mundi oras, præ quibus quicquid *Europæ* incolitur provinciola videri possit,
de

de populis hisce, & dilscitissimis gentibus nihil adhuc nos, præterquam aromata, odorati sumus; vix aliud quicquam accepimus, quam serica & Bombycina, & plurimam luxuriæ supellectilem. At rerum à tot populis regibusq; gestarum profundâ adeo caligine versamur, ut his quoq; regionibus *Terræ Incognitæ* nomen apponendum sit. Omnium verò annales & historias Arabes singulari arte conscripserunt, acta eorum, & jura, moresq; bella insuper & prælia, stylo eleganti, & eodem pœne, quo gesta sunt, spiritu narrantes. Unde *Iuris* quoq; studiosis ingens emolumentum suppetat: licet enim omnia Asiæ Africæq; instituta, & quasi Pandectas evolvere, cunctasq; legum machinas & libramenta contemplari, quibus tot imperiorum moles innitebantur.

Poetarum illis seges densissima est, ut nullibi terrarum major ingeniorum messis provenerit. Ipsi velut aciem instructuri, Coryphæos primò quam plurimos & ingentem principum copiam numerant.

numerant, sub quibus varias deinde turmas, tanquam sub vexillis equites, disponunt. Felix plerisq; , & benigna vena, sermo excelsus planè & grandiloquus, pudicus ante omnia castusq; : neq; enim hos foeda illa quorundam scabies occupavit, quibus argutum carmen sola obscœnitas facit, & nequities semper ingenio lenocinatur, sed puris suavissimisq; numeris, de rebus poenè universis, heroico prorsus, & sublimi spiritu scripserunt. In re *Grammaticâ* immodici ferè, & nimiae diligentiae sunt: quippe qui præter *Lexica* quam plurima singulari artificio, & nostris inimitabili digesta, de vocibus & literulis grandes commentarios elaborarunt. Ita nullum illos doctrinae genus fugit, sed & veterem literaturam splendide limarunt, & antiquorum laboribus sua pariter utilissima inventa addiderunt, plurimaq; in Philosophiâ, Mathesi, & historiâ æternùm fortasse desiderassemus, nisi illorum monumenta communi ignorantiae succurissent.

Monstri nonnullis simile videtur in disciplinis

sciplinis omnibus ita perspicaces, in *Religione* plusquam cœcos caligasse. Verum *Græcos* pariter, ac *Romanos* idem stupor occupavit, quibus in humanis disciplinis nulli unquam sanius versati sunt, nulli circa numinis cultum insanius delirarunt.

Nec *Theologiæ* tamen candidatis linguæ hujus peritia sterilis, aut infructuosa erit, quibus sanè multum hic feritur, quid ni & meti possit? Nam & *Græcorum Patrum* haud viles reliquiæ, quæ suâ linguâ nullam comparent, nostrâ supersunt. Et plurimi *Orientis Christiani* sermone hoc, ipsis vernaculo, multa condiderunt, quæ tum ad pietatem, tum præsertim ad varias *Ecclesiæ* vices casusq; dignoscendos, & *Sacram Historiam*, splendidam universis facem accendant. Illud quoq; permagni æstimandum est, quod *Rabbini* gratè fatentur prædicantq;, *Sanctæ linguæ* nostram uberrimum esse commentarium, & felicissimam plerunq; Interpretem. Neq; ignoratâ hâc aut sciri unquam, aut refelli possunt impia *Muhammedis Dogmata*, quibus maxi-

ma nunc orbis pars tanquam carminibus,
 & beneficijs miserè fasciatur. Quod qui-
 dem illud *Viennensis concilij* decretum ex-
 torfit, quo Arabum literas in hac ipsa *Oxoni-
 ensi* Academia publicè docendas gravi reli-
 gione sancivit. Sed tot *Patrum* imperio, uni-
 us *Patroni* liberalitas quanto efficacior est?
 Nam quod ab illis facile jussum est, ab alijs
 quoq; facillimè neglectum. Ingens vero
 numinis beneficium est, cum sæculo no-
 stro obtigisse *Mecanatem*, qui harum litera-
 rum salutis & honori, non inutili jussu &
 imperio, sed sumptibus immensis, & inde-
 fessâ munificentia prospexit. Quid verò
 utilius aut gloriosius excogitare potuisset,
 quam artes universas uno beneficio devin-
 cire, & cum aliorum abundè jam studio-
 rum sit, cum *Græciam Latiumq;* docti satis
 perlustrârint, novum quodammodo *litera-
 rum Orbem* aperire? Erit sanè tempus (nec
 me fallit augurium) cum literæ istæ non,
 ut nunc, peregrinæ hospitesq;, sed dome-
 sticæ prorsus & inquilinæ habebuntur, li-
 brorum frequentia, & studiosorum nume-

ro ne græcis quidem concessuræ. Paucos ultra centum annos numeramus, ex quo *Græcæ* primùm literæ oras hæc appulerunt, antea ignotæ prorsus, nonnullis exosæ etiam & invisæ. Indoctissimis scilicet Fraterculis, quibus religio erat græcè scire, & levisimus Atticæ eruditionis gustus hæresin sapiebat. Uerum fremente ignorantia, orbem disciplinis hæc felix paucorum industria opulentè adeo ditavit, ut jam nimia ferè copiâ laboretur. Quid ni de studijs nostris majora speremus, quibus propagandis in *Italiâ*, *Galliâ*, *Germanijsq;* *Maximi Principes* strenuè incumbunt, idemq; hic ingenti molimine aggreditur summus apud nos & Religionis, & literarum *Antistes*?

Nec quemquam præjudicata, nescio quæ, difficultas absterreat, haud ferendum generosæ menti opprobrium, & unicum ferè inertiae parrocinium. Nostram, uti spero, præter reliquas sui laudes, *Facilitas* quoq; reddet commendatam. Nam *Dialecti* hic prorsus nullæ, nullæ flexionum

ambages, abest anxia illa, & spinosa accen-
 tuum observatio, neq; anomalorum syl-
 vae implicamur, quæ omnia Græcam &
 Hebræam pariter linguam discentibus
 crucem figunt. Nobis non per *Arabiam*
Petream iter ingrediendum est, sed pro-
 vinciam amplam quidem, & diffusam,
 non duram asperamus. Fatendum hercle,
 sermonis copiâ & amplitudine nostram
 cæteris latius patere. Verum per loca pla-
 na, & campestria longum iter citius con-
 feceris, quam si breve spatium per fuga-
 clivosa, & montium prærupta obeundum
 sit, ubi cum saxis luctandum, & crebri o-
 bices salebræq; viam interrumpunt.

Quod si & olim, & nostrâ etiam ætate
 Doctissimi viri studia hæc tanti æstima-
 rint, ut solâ earum causâ in Asiam & Afri-
 cam, & dissitas mundi regiones iter insti-
 tuere, & literas hæc vel per naufragia
 quærere haud recusarint, easdem *Sponte*
oblatas, & immensâ Mecænatis nostri nu-
 nificentiâ ultrò ad nos demissas haud at-
 tingere nefas & flagitium sit. Verum in

hâc

hâc eruditorum luce & theatro, inter tot felices animas, disciplinarum omnium capaces avidâsq;, haud defuturi sunt, quos insignis earum utilitas dignitasq; & erga communem Patronum *Gratitudo* provocabit. Quorum conatibus promovendis, mediocre illud quod in me literarum est, utinam tam felici successu, quam promptissimâ voluntate impendam. Non aliò certè studia mea, & vota spectabunt, quam ut *Munere* hoc mihi ab optimo Mecænate concredito, optimâ pariter fide perfungar, & quicquid ingenio minus possum, id vobis pertinaci industriâ cumulatè pensabo, studiosorum utilitati publicè privatimq; subseruire, & officij, & gloriæ loco positurus.

FINIS.
